

Bir Hastanede Fiziksel Çevre ve Yönetimi (Kurum Ev İdaresi) Hizmetlerini Yürüten Personelin İş Bölümüne İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*

Sibel ERKAL** Şükran ŞAFAK***
Canan YERTUTAN*** Selda COŞKUNER****

ÖZET

Bu araştırma, Fiziksel Çevre ve Yönetimi (kurum ev idaresi) alanında çalışan personelin iş bölümüne ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Çalışmaya bir üniversite hastanesinin gündüz vardiyasında çalışan 330 personelden araştırmayı kabul eden 182 personel alınmıştır. Araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çalışanlar tarafından süpürme (%63.5), duvar temizliği (%47.8), pencere temizliği (%40.9) ve ıslak mekan temizliği (%70.4) en yüksek oranda "hem kadın hem de erkek için uygun" bulunmuştur. Makine ile yer döşemesi fırçalama (%82.0), yer döşemesi cilalama (%89.6), çöp toplama (%50.8) ve çöp taşıma işlerinin (%73.9) ise "erkekler için uygun" olduğu belirtilmiştir. Çalışanların iş bölümünde dikkat edilmesini istedikleri faktörler arasında "işe uygunluk" (%65.4) faktörünü belirtenler ilk sırada yer almakta; bunu "sağlık durumu" nu (%42.9) belirtenler izlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurum ev idaresi, fiziksel çevre ve yönetimi, işbölümü, hastane

* Bu makale 06.11.2009 tarihinde dergiye gönderilmiş, 15.03.2010 tarihinde yayınlanmak üzere kabul edilmiştir.

** Doç.Dr. Hacettepe Üniversitesi İİBF, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü

*** Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi İİBF, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü

**** Uzm. Hacettepe Üniversitesi İİBF, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Ar. Gör.

The Analysis of Opinions of Personnel Conducting Physical Environment and Management Services (Housekeeping) in A Hospital About The Division of Labor

ABSTRACT

The present research is designed and made in order to detect the opinions of personnel conducting physical environment and management services (housekeeping) about the division of labor. Of the 330 housekeeping personnel working the day shift at a university hospital, 182 who agreed to participate in the study constituted the study participants. The study was a descriptive study. Sweeping (63.5%), wall cleaning (47.8%), window cleaning (40.9%) and wet floor cleaning (70.4%) were cited by the study participants as "the jobs appropriate to be performed by both men and women". Sweeping with a sweeping machine (82.0%), floor polishing (89.6%), garbage collection (50.8%) and garbage removal (73.9%), on the other hand, were stated to be "the jobs most appropriate to be performed by men". As for the factors demanded by the personnel to be considered in the division of labor, the factor "being appropriate for the job" (65.4%) was most often cited, followed by the factor "health status" (42.9%).

Keywords: *Housekeeping, Physical Environment And Management, Division Of Labor, Hospital*

I. GİRİŞ

Sağlık hizmetlerinin doğrudan insan yaşamı ile ilgili olması ve yapılacak hataların pahalıya mal olabileceği düşüncesi, sağlık hizmetlerinde ve dolayısıyla sağlık işletmelerinde kalite sağlamayı kaçınılmaz kılmıştır (Devebakan 2005).

Sağlık hizmetlerinde hizmet kalitesi belirleyicisi, önemli ölçüde insan faktörüdür. Hastaların hizmet kalitesi algılamaları, sağlık hizmetinin sunumunda rol oynayan personelin bilgi, beceri vb özelliklerine dayalı olmaktadır (Varinli, Çakır 2004).

Donabedian, sağlık hizmetlerinin kalitesini şu üç noktada ele almıştır. Bunlar; "Sağlık alanındaki gelişmelerin başarıma gücüne dayalı olan teknik hizmetin mükemmelliği, hizmeti alanlar ve hizmeti sağlayanlar (hastalar ve terapist, doktor, hemşire ve diğer sağlık elemanları) arasında hastalara saygılı davranmayı ve onların özerkliğine ve ilgilerine önem vermeye bağlı olan

ilişkinin mükemmelliği ve sağlık hizmetinin verildiği ortamın refah ve estetik niteliklerini ifade eden konforun mükemmelliğidir (Robotham, Frost 2005).

Hastanelerde konforlu bir ortam yaratılması ve bu ortamın da sürdürülebilirliğinin sağlanmasında, birçok birimin sorumluluğu vardır. Bu birimlerden bir tanesi de *Fiziksel Çevre ve Yönetimi Birimi* (Kurum Ev İdaresi)'dir. Temizlik, enfeksiyon kontrolü ve sanitasyon, fiziksel çevre düzenlemesi ve bu alanda çalışan personelin yönetimini kapsayan Fiziksel Çevre Yönetimi Birimi; kurumun hizmet verdiği kişilerle çalışanların sağlık, moral ve güvenlikleri için hijyenik, düzenli, güvenli ve estetik görünümlü bir çevre oluşturmak amacını taşır (Şafak 1997; Yertutan 2000).

Bu hizmetlerden bazıları zihinsel yetenek ve beceri, bazıları da fiziksel güç gerektirse de ağırlıklı olarak fiziksel güce dayalı olarak yürütülür. Fiziksel güç gerektiren işler, genellikle cinsiyete göre ya da işin ağırlığına göre sınıflandırılabilir. Kadınlar yapısal özellikleri nedeni ile genellikle daha az güç kullanmayı gerektiren işlerde görevlendirilirken, erkekler fiziksel açıdan daha yorucu olan işlerde görevlendirilebilmektedir. Cinsiyete göre yapılan bu iş bölümü, iş yükünün eşit olmaması açısından olumsuz eleştiriler olsa da; bazı araştırmalar, iş bölümünde bu şeklin uygun olabileceğini vurgulamaktadır (Messing et al. 1994; Messing et al. 1998). Çünkü bedensel çalışma yönünden kadınların iş yapabilme yeteneği erkeklere göre yaklaşık $\frac{3}{4}$ daha azdır. Bu fark kadınlarda kas kitlesinin ve solunum kapasitesinin erkeklere kıyasla yaklaşık %20 az olmasından, beden konumlarını korumak için daha küçük kuvvet uygulamalarından ileri gelmektedir (Babalık 2005). Buna karşılık kadınların becerileri 18-20 yaşlarından itibaren erkeklere oranla %10 daha fazladır. Kadınların erkeklerden daha becerikli olmasında, el ve parmaklarının erkeklerden daha ince olmasının rolü ve günlük yaşamda daha çok beceri isteyen işlerle uğraşmalarının da etkisi vardır (Gönen 1988).

İş bölümünde işin ağırlığı ve cinsiyetin dışında; yaş, yetenek, eğitim ve sağlık durumu gibi kişisel özelliklerin de dikkate alınması gerekir. Bu faktörlerin dikkate alınarak iş bölümünün yapılması, kişilerin iş başarısını etkileyecektir (Şafak 1997; Yertutan 2000). Nitekim Adam Smith "Ulusların Zenginliği" yapıtının ilk bölümünde; iş verimliliğinin nedeni konusunda asıl önemli olanın, iş bölümünde aranması gerektiğini vurgulamaktadır (Aktaş 2004).

İş bölümünde başarı için, hizmeti yürüten kişilerin o iş için yeterli olması da önemlidir. Çünkü görevler, en etkin ve verimli biçimde yerine getirilmesi gereken hizmetlerdir. Yani verimlilikle, işi yürütecek kişinin yeterli olması arasında doğrusal bir ilişki vardır (Tutum 1979). İşin verimliliğin artırılmasında, kişilerin belirli bir yeterliliğe sahip olmasının yanı sıra istek ve beklentilerinin de dikkate alınması gerekir. Nitekim Yertutan ve arkadaşlarının (1999) çalışmasında, çalışanların yürüttükleri faaliyetlerle ilgili memnun olmama nedenleri arasında iş bölümünün, çalışanların istek ve beklentileri çerçevesinde düzenlenmemiş olması önemli bir neden olarak belirtilmiştir.

Çalışanların niteliklerinin, istek ve beklentilerinin dikkate alınarak iş bölümünün yapılması, hizmetlerin karışıklığa neden olmadan, aksamadan, istenilen zamanda, şekilde ve kalitede yürütülmesini ve işteki başarının da artmasını sağlar (Kıymir 1998). Bu açıdan çalışanların iş bölümüne ilişkin görüşlerini inceleyen çalışmalar, hizmet kalitesinin ve iş başarısının sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak yapılan literatür incelemesi sonucunda, Fiziksel Çevre ve Yönetimi alanında çalışan kişilerin iş bölümüne ilişkin görüşlerini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bu nedenle bu çalışma bir üniversite hastanesinde Fiziksel Çevre ve Yönetimi (kurum ev idaresi) alanında çalışan personelin iş bölümüne ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

II. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmaya Ankara'da bir üniversite hastanesinin gündüz vardiyasında çalışan toplam 330 personelden araştırmayı kabul eden 182 personel alınmıştır. Bu personelin iş bölümüne ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından bir anket formu geliştirilmiştir (Messing et al. 1994; Messing et al. 1998; Yertutan ve diğerleri 1999). Hazırlanan bu form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde personelin cinsiyeti, yaşı ve öğrenim düzeyini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, personelin iş bölümüne ilişkin görüşleri ile iş bölümü yapılırken dikkate alınması gereken faktörleri belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Hazırlanan anket formunun kullanılabilirliğini belirlemek amacıyla 30 personele pilot uygulama yapılmış ve anket formu yeniden düzenlenmiştir.

Araştırmanın verileri geliştirilen anket formuna bağlı kalınarak 11 Şubat-18 Mayıs 2008 tarihleri arasında personelle yüz yüze yapılan görüşmeler sonucu toplanmıştır. İncelenen konulara cinsiyet, yaş ve öğrenim düzeyinin etkisini belirlemek amacıyla SPSS WIN 11.5 programında ki-kare analizi uygulanmıştır.

III. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Personel Hakkında Genel Bilgiler

Araştırmaya katılanlar arasında en fazla oranda erkekler (%68.1), ilkokul ve daha az düzeyde eğitim görenler (%38.5) ve 26 -33 yaş grubunda (%39.0) olanlar önde gelmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Personelin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Açıklayıcı Değişkenler		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	58	31.9
	Erkek	124	68.1
Öğrenim Durumu	İlkokul ve daha az	70	38.5
	Ortaokul	63	34.6
	Lise	49	26.9
Yaş	18-25	31	17.0
	26-33	71	39.0
	34-41	66	36.3
	42+	14	7.7
Toplam		182	100.0

3.2. Personelin İş Bölümüne İlişkin Görüşleri

Çalışanların yürütülen işler için uygun olduğunu düşündüğü cinsiyete ilişkin görüşleri Tablo 2’de verilmiştir. Çalışanların yarısından fazlası; süpürme ve ıslak mekan temizliğinin; çoğunluğu da duvar ve pencere temizliğinin “her iki cinsiyet için uygun” olduğunu belirtirken; makine ile yer döşemesi fırçalama yer döşemesi cilalama, çöp toplama ve taşıma işlerinin “erkekler için uygun”, toz alma işinin “kadın için uygun” olduğunu belirtmişlerdir. Paspaslama işi ise,

yakın oranlarla “her ikisi için uygun” ve “erkek için uygun” olarak belirtilmiştir.

Konu cinsiyete göre incelendiğinde, hem kadınlar hem de erkekler süpürme, duvar temizliği ve ıslak mekân temizliğini “her ikisi için uygun” işler olarak belirtirlerken, makineyle yer döşemesi fırçalama, yer döşemesi cilalama, çöp toplama ve çöp taşımayı “erkek için uygun”, toz alma işini ise “kadın için uygun” işler olarak belirtmişlerdir.

Kadınlar; paspaslama ve pencere temizliğinin “her ikisi için uygun”, çöp toplamanın ise “erkekler için uygun” olduğunu ifade ederlerken; erkekler, bu işlerden paspaslama, pencere temizliği ve çöp toplama işinin ise “erkek için uygun” olduğunu ifade etmişlerdir.

Her iki cinsiyetteki kişilerin çoğunluğunun; çöp toplama, çöp taşıma, yer döşemesi fırçalama ve cilalama gibi işlerin “erkek için uygun”, sadece toz alma işinin ise “kadın için uygun” olduğunu belirtmeleri, iş bölümünde fiziksel gücün dikkate alınması düşüncesinde olduklarını göstermektedir. Nitekim bu ilişki istatistiksel açıdan da anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 2: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Personelin Cinsiyetine Göre Dağılımı

İşler	Uygunluğu düşünülen cinsiyet	Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Süpürme	Kadın için uygun	13	22.8	24	19.4	37	20.5
	Erkek için uygun	6	10.5	23	18.5	29	16.0
	Her ikisi için uygun	38	66.7	77	62.1	115	63.5
	Toplam	57	100.0	124	100.0	181	100.0
		$X^2=1.924$ $p>0.05$					

Tablo 2: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Personelin Cinsiyetine Göre Dağılımı (Devam)

İşler	Uygunluğu düşünülen cinsiyet	Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Paspaslama	Kadın için uygun	7	12.3	16	13.0	23	12.8
	Erkek için uygun	24	42.1	55	44.7	79	43.9
	Her ikisi için uygun	26	45.6	52	42.3	78	43.3
	Toplam	57	100.0	123	100.0	180	100.0
		$X^2=0.177$ $p>0.05$					
Makineyle Yer Döşemesi Fırçalama	Kadın için uygun	0	0	1	0.8	1	0.6
	Erkek için uygun	49	87.5	97	79.5	146	82.0
	Her ikisi için uygun	7	12.5	24	19.7	31	17.4
	Toplam	56	100.0	122	100.0	178	100.0
		$X^2=1.892$ $p>0.05$					
Yer Döşemesi Cilalama	Kadın için uygun	0	0	1	0.9	1	0.6
	Erkek için uygun	49	90.7	98	89.1	147	89.6
	Her ikisi için uygun	5	9.3	11	10.0	16	9.8
	Toplam	54	100.0	110	100.0	164	100.0
		$X^2=0.522$ $p>0.05$					
Toz alma	Kadın için uygun	37	64.9	81	65.9	118	65.5
	Erkek için uygun	0	0	1	0.8	1	0.6
	Her ikisi için uygun	20	35.1	41	33.3	61	33.9
	Toplam	57	100.0	123	100.0	180	100.0
		$X^2=0.504$ $p>0.05$					
Duvar Temizliği	Kadın için uygun	3	6.4	15	13.9	18	11.6
	Erkek için uygun	19	40.4	44	40.7	63	40.6
	Her ikisi için uygun	25	53.2	49	45.4	74	47.8
	Toplam	47	100.0	108	100.0	155	100.0
		$X^2=2.009$ $p>0.05$					

Tablo 2: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Personelin Cinsiyetine Göre Dağılımı (Devam)

İşler	Uygunluğu düşünülen cinsiyet	Cinsiyet					
		Kadın		Erkek		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Pencere Temizliği	Kadın için uygun	14	24.6	23	18.5	37	20.4
	Erkek için uygun	17	29.8	53	42.8	70	38.7
	Her ikisi için uygun	26	45.6	48	38.7	74	40.9
	Toplam	57	100.0	124	100.0	181	100.0
		$X^2=2.831$ $p>0.05$					
Çöp Toplama	Kadın için uygun	0	0	5	4.0	5	2.8
	Erkek için uygun	32	56.1	60	48.4	92	50.8
	Her ikisi için uygun	25	43.9	59	47.6	84	46.4
	Toplam	57	100.0	124	100.0	181	100.0
		$X^2=2.877$ $p>0.05$					
Çöp Taşıma	Kadın için uygun	0	0	3	2.4	3	1.7
	Erkek için uygun	42	73.7	91	74.0	133	73.9
	Her ikisi için uygun	15	26.3	29	23.6	44	24.4
	Toplam	57	100.0	123	100.0	180	100.0
		$X^2=1.510$ $p>0.05$					
Islak mekan temizliği (wc,banyo)	Kadın için uygun	15	26.8	28	22.8	43	24.0
	Erkek için uygun	1	1.8	9	7.3	10	5.6
	Her ikisi için uygun	40	71.4	86	69.9	126	70.4
	Toplam	56	100.0	123	100.0	179	100.0
		$X^2=2.379$ $p>0.05$					

Çalışanların yürüttükleri işler için uygun olduğunu düşündükleri cinsiyetin öğrenim durumuna göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Her üç öğrenim düzeyindeki kişilerin yarısından fazlası süpürme ve ıslak mekan temizliğini “her ikisi için uygun”; makineyle yer döşemesi fırçalama, yer döşemesi cilalama ve çöp taşımayı “erkek için uygun”, toz alma işini ise “kadın için uygun” olarak belirtmişlerdir. Bu durum tüm öğrenim düzeyindeki kişilerin cinsiyet değişkeninde olduğu gibi, iş bölümünde işin ağırlığının dikkate

alınması gerektiği görüşünde olduklarını göstermektedir. Nitekim öğrenim durumları arasında da istatistiksel açıdan farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 3: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

İşler	Uygunluğu düşünülen cinsiyet	İlkokul ve daha az		Ortaokul		Lise		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Süpürme	Kadın için uygun	8	11.4	15	23.8	14	29.2	37	20.5
	Erkek için uygun	13	18.6	11	17.5	5	10.4	29	16.0
	Her ikisi için uygun	49	70.0	37	58.7	29	60.4	115	63.5
	Toplam	70	100.0	63	100.0	48	100.0	181	100.0
		$X^2=9.119$ $p>0.05$							
Paspaslama	Kadın için uygun	7	10.2	9	14.3	7	14.5	23	12.8
	Erkek için uygun	31	44.9	28	44.4	20	41.7	79	43.9
	Her ikisi için uygun	31	44.9	26	41.3	21	43.8	78	43.3
	Toplam	69	100.0	63	100.0	48	100.0	180	100.0
		$X^2=0.789$ $p>0.05$							
Makineyle Yer Döşemesi Fırçalama	Kadın için uygun	1	1.4	0	0	0	0	11	0.6
	Erkek için uygun	52	74.3	54	87.1	40	87.0	146	82.0
	Her ikisi için uygun	17	24.3	8	12.9	6	13.0	31	17.4
	Toplam	70	100.0	62	100.0	46	100.0	178	100.0
		$X^2=5.512$ $p>0.05$							

Tablo 3: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı (Devam)

İşler	Uygunluğu düşünülen cinsiyet	İlkokul ve daha az		Ortaokul		Lise		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yer Döşemesi Cıvalama	Kadın için uygun	1	1.5	0	0	0	0	181	0.6
	Erkek için uygun	54	84.4	53	94.6	40	90.9	147	89.6
	Her ikisi için uygun	9	14.1	3	5.4	4	9.1	16	9.8
	Toplam	64	100.0	56	100.0	44	100.0	164	100.0
	$X^2=4.272$ $p>0.05$								
Toz alma	Kadın için uygun	44	62.9	40	63.5	34	72.3	118	65.5
	Erkek için uygun	1	1.4	0	0	0	0	1	0.6
	Her ikisi için uygun	25	35.7	23	36.5	13	27.7	61	33.9
	Toplam	70	100.0	63	100.0	47	100.0	180	100.0
	$X^2=2.755$ $p>0.05$								
Duvar Temizliği	Kadın için uygun	6	10.0	5	9.6	7	16.3	18	11.6
	Erkek için uygun	21	35.0	23	44.2	19	44.2	63	40.6
	Her ikisi için uygun	33	55.0	24	46.2	17	39.5	74	47.7
	Toplam	60	100.0	52	100.0	43	100.0	155	100.0
	$X^2=3.183$ $p>0.05$								

Tablo 3: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı (Devam)

İşler	Uygunluğu düşünülen cinsiyet	İlkokul ve daha az		Ortaokul		Lise		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Pencere Temizliği	Kadın için uygun	11	15.9	11	17.5	15	30.6	37	20.4
	Erkek için uygun	26	37.7	28	44.4	16	32.7	70	38.7
	Her ikisi için uygun	32	46.4	24	38.1	18	36.7	74	40.9
	Toplam	69	100.0	52	100.0	49	100.0	181	100.0
		$X^2=5.292$ $p>0.05$							
Çöp Toplama	Kadın için uygun	2	2.9	2	3.2	1	2.1	5	2.8
	Erkek için uygun	35	50.7	29	46.0	28	57.1	92	50.8
	Her ikisi için uygun	32	46.4	32	50.8	20	40.8	84	46.4
	Toplam	69	100.0	63	100.0	49	100.0	181	100.0
		$X^2=1.397$ $p>0.05$							
Çöp Taşıma	Kadın için uygun	2	2.9	1	1.6	0	0	3	1.7
	Erkek için uygun	51	75.0	43	68.2	39	79.6	133	73.9
	Her ikisi için uygun	15	22.1	19	30.2	10	20.4	44	24.4
	Toplam	68	100.0	63	100.0	49	100.0	180	100.0
		$X^2=3.306$ $p>0.05$							
Islak mekan temizliği (wc, banyo)	Kadın için uygun	12	17.4	17	27.0	14	29.8	43	24.0
	Erkek için uygun	6	8.7	2	3.2	2	4.2	10	5.6
	Her ikisi için uygun	51	73.9	44	69.8	31	66.0	126	70.4
	Toplam	69	100.0	63	100.0	47	100.0	179	100.0
		$X^2=4.398$ $p>0.05$							

Çalışanların işlerin yürütülmesi için uygun olduğunu düşündükleri cinsiyetin yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir. Tüm yaş gruplarında süpürme ve ıslak mekan temizliği “her ikisi için uygun”, makine ile yer döşemesi fırçalama, yer döşemesi cilalama ve çöp taşıma işinin “erkek için uygun” olduğu saptanmıştır. Bu işlerin dışındaki paspaslama, duvar temizliği, pencere temizliği ve çöp toplama; farklı yaş gruplarında ağırlıklı olarak “erkek için uygun” veya “her ikisi için uygun” işler olarak bulunmuştur.

Her dört yaş grubundaki kişiler arasında toz alma dışındaki diğer işlerin, “kadın için uygun” olduğunu belirtenlerin oranının, çalışanların yarısından az olduğu bulunmuştur. İşler arasında yer döşemesi cilalama ve duvar temizliğinin, yaş gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 4: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

İşler	Uygunluğu Düşünülen Cinsiyet	Yaş									
		18-25		26-33		34-41		42+		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Süpürme	Kadın için uygun	8	25.8	20	28.2	7	10.8	2	14.3	37	20.5
	Erkek için uygun	4	12.9	11	15.5	10	15.4	4	28.6	29	16.0
	Her ikisi için uygun	19	61.3	40	56.3	48	73.8	8	57.1	115	63.5
	Toplam	31	100.0	71	100.0	65	100.0	14	100.0	181	100.0
$X^2=6.988$ $p>0.05$											
Paspaslama	Kadın için uygun	5	16.1	14	20.0	3	4.6	1	7.1	23	12.8
	Erkek için uygun	14	45.2	32	45.7	27	41.5	6	42.9	79	43.9
	Her ikisi için uygun	12	38.7	24	34.3	35	53.9	7	50.0	78	43.3
	Toplam	31	100.0	70	100.0	65	100.0	14	100.0	180	100.0
$X^2=10.293$ $p>0.05$											

Tablo 4: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Devam)

İşler	Uygunluğu Düşünülen Cinsiyet	Yaş									
		18-25		26-33		34-41		42+		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Makineyle Yer Döşemesi Fırçalama	Kadın için uygun	0	0	0	0	1	1.6	0	0	11	0.6
	Erkek için uygun	27	87.1	58	84.1	53	82.8	8	57.1	146	82.0
	Her ikisi için uygun	4	12.9	11	15.9	10	15.6	6	42.9	31	17.4
	Toplam	31	100.0	69	100.0	64	100.0	14	100.0	178	100.0
		$X^2=8.744$ p>0.05									
Yer Döşemesi Cilalama	Kadın için uygun	0	0	0	0	1	1.6	0	0	181	0.6
	Erkek için uygun	25	96.2	58	95.1	56	88.9	8	57.1	147	89.6
	Her ikisi için uygun	1	3.8	3	4.9	6	9.5	6	42.9	16	9.8
	Toplam	26	100.0	61	100.0	63	100.0	14	100.0	164	100.0
		$X^2=21.702$ p<0.05									
Toz Alma	Kadın için uygun	22	71.0	49	70.0	40	61.5	7	50.0	118	65.5
	Erkek için uygun	0	0	1	1.4	0	0	0	0	1	0.6
	Her ikisi için uygun	9	29.0	20	28.6	25	38.5	7	50.0	61	33.9
	Toplam	31	100.0	70	100.0	65	100.0	14	100.0	180	100.0
		$X^2=4.871$ p>0.05									

Tablo 4: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Devam)

İşler	Uygunluğu Düşünülen Cinsiyet	Yaş									
		18-25		26-33		34-41		42+		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Duvar Temizliği	Kadın için uygun	7	26.9	5	8.9	5	8.5	1	7.1	18	11.6
	Erkek için uygun	4	15.4	29	51.8	26	44.1	4	28.6	63	40.6
	Her ikisi için uygun	15	57.7	22	39.3	28	47.4	9	64.3	74	47.7
	Toplam	20	100.0	56	100.0	59	100.0	14	100.0	155	100.0
$X^2=14.892$ $p<0.05$											
Pencere temizliği	Kadın için uygun	7	22.5	16	22.9	11	16.7	3	21.4	37	20.4
	Erkek için uygun	10	32.3	28	40.0	28	42.4	4	28.6	70	38.7
	Her ikisi için uygun	14	45.2	26	37.1	27	40.9	7	50.0	74	40.9
	Toplam	31	100.0	70	100.0	66	100.0	14	100.0	181	100.0
$X^2=2.370$ $p>0.05$											
Çöp Toplama	Kadın için uygun	2	6.5	0	0	3	4.5	0	0	5	2.8
	Erkek için uygun	13	41.9	38	54.3	34	51.5	7	50.0	92	50.8
	Her ikisi için uygun	16	51.6	32	45.7	29	44.0	7	50.0	84	46.4
	Toplam	31	100.0	70	100.0	66	100.0	14	100.0	181	100.0
$X^2=5.576$ $p>0.05$											

Tablo 4: Yürütülen İşler İçin Uygun Olduğu Düşünülen Cinsiyetin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Devam)

İşler	Uygunluğu Düşünülen Cinsiyet	Yaş									
		18-25		26-33		34-41		42+		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Çöp Taşıma	Kadın için uygun	1	3.2	0	0	2	3.0	0	0	3	1.7
	Erkek için uygun	18	58.1	55	79.7	51	77.3	9	64.3	133	73.9
	Her ikisi için uygun	12	38.7	14	20.3	13	19.7	5	35.7	44	24.4
	Toplam	31	100.0	69	100.0	66	100.0	14	100.0	180	100.0
$X^2=8.620$ $p>0.05$											
Islak mekan temizliği (wc, banyo)	Kadın için uygun	10	33.3	15	21.4	15	23.1	3	21.4	43	24.0
	Erkek için uygun	1	3.3	6	8.6	3	4.6	0	0	10	5.6
	Her ikisi için uygun	19	63.4	49	70.0	47	72.3	11	78.6	126	70.4
	Toplam	30	100.0	70	100.0	65	100.0	14	100.0	179	100.0
$X^2=4.004$ $p>0.05$											

3.3. Personelin İş Bölümü Yapılırken Dikkat Edilmesini Düşündükleri Faktörlere İlişkin Görüşleri

İş bölümü yapılırken dikkate alınması gereken faktörler Tablo 5'te incelendiğinde; çalışanların yarısından fazlası (%65.4) iş bölümünde “işe uygunluk” faktörüne dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Konu cinsiyete göre incelendiğinde; kadınlar iş bölümünde “işe uygunluk” ve “yaş” faktörünün göz önünde bulundurulmasını, erkeklere göre daha yüksek oranda belirtmişlerdir. Ancak; yaş faktörü ile cinsiyet arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunurken ($p<0.05$); işe uygunluk ile cinsiyet arasındaki ilişki anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 5: İş Bölümü Yapılırken Dikkat Edilmesi Düşünülen Faktörlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

İş Bölümü Yapılırken Dikkat Edilmesi Düşünülen Faktörler	Cinsiyet				Toplam N=182		Ki-kare Analizi
	Kadın n=58		Erkek n=124		Sayı	%	
	Sayı	%	Sayı	%			
Yaş	19	32.8	22	22.5	41	22.5	$X^2=5.106$ $p<0.05$
Cinsiyet	23	39.7	47	37.9	70	38.5	$X^2=0.051$ $p>0.05$
Sağlık durumu	24	41.4	54	43.5	78	42.9	$X^2=0.076$ $p>0.05$
Öğrenim durumu	8	13.8	11	8.9	19	10.4	$X^2=0.980$ $p>0.05$
Kişinin talebi	7	12.1	14	11.3	21	11.5	$X^2=0.180$ $p>0.05$
İşe uygunluk	43	74.1	76	61.3	119	65.4	$X^2=2.561$ $p>0.05$

Tablo 6’da çalışanların iş bölümü yapılırken dikkat edilmesini düşündüğü faktörlerin öğrenim durumuna göre dağılımı yer almaktadır. Tüm öğrenim düzeylerinde, “işe uygunluk” faktörü ilk sırada belirtilmiştir. İş bölümü yapılırken dikkat edilmesi gerektiği düşünülen faktörler ile öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 6: İş Bölümü Yapılırken Dikkat Edilmesi Düşünülen Faktörlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

İş Bölümü Yapılırken Dikkat Edilmesi Düşünülen Faktörler	Öğrenim Durumu						Toplam N=182		Ki-kare Analizi
	İlkokul ve daha az N=70		Ortaokul N=63		Lise N=49		Sayı	%	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Yaş	12	17.1	15	23.8	14	28.6	41	22.5	$X^2=2.248$ $p>0.05$
Cinsiyet	24	34.3	21	33.3	25	51.0	70	38.5	$X^2=4.481$ $p>0.05$
Sağlık durumu	34	48.6	27	42.9	17	34.7	78	42.9	$X^2=2.267$ $p>0.05$
Eğitim durumu	4	5.7	7	11.1	8	16.3	19	10.4	$X^2=3.518$ $p>0.05$
Kişinin talebi	7	10.0	5	7.9	9	18.4	21	11.5	$X^2=3.202$ $p>0.05$
İşe uygunluk	44	62.9	41	65.1	34	69.4	119	65.4	$X^2=0.547$ $p>0.05$

Tablo 7: İş Bölümü Yapılırken Dikkat Edilmesi Düşünülen Faktörlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

İş Bölümü Yapılırken Dikkat Edilmesi Gereken Faktörler	Yaş								Toplam N=182		Ki-kare Analizi
	18-25 N=31		26-33 N=71		34-41 N=66		42+ N=14		Sayı	%	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Yaş	6	19.4	22	31.0	11	16.7	2	14.3	41	22.5	X ² =4.933*
Cinsiyet	11	35.5	35	49.3	19	28.8	5	35.7	70	38.5	X ² =6.291*
Sağlık D.	13	41.9	31	43.7	30	45.5	4	28.6	78	42.9	X ² =1.378*
Eğitim D.	2	6.5	6	8.5	10	15.2	1	7.1	19	10.4	X ² =2.558*
Kişinin Talebi	4	12.9	9	12.7	7	10.6	1	7.1	21	11.5	X ² =0.468*
İşe uygunluk	22	70.9	50	70.4	38	57.6	9	64.3	119	65.4	X ² =3.009*

Çalışanların iş bölümü yapılırken dikkat edilmesini düşündükleri faktörler yaşa göre incelendiğinde; “işe uygunluk” faktörünün tüm yaş gruplarında önde geldiği görülmektedir (Tablo 7). İşbölümü yapılırken dikkat edilmesi düşünülen faktörler yaş gruplarına göre de istatistiksel açıdan farklılık göstermemektedir (p>0.05)

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre çalışanlar tarafından süpürme, duvar temizliği, pencere temizliği, ıslak mekan temizliği en yüksek oranda “hem kadın hem de erkek için uygun” bulunmuştur. Makine ile yer döşemesi fırçalama, yer döşemesi cilalama, çöp toplama ve çöp taşıma işlerinin ise “erkekler için uygun” olduğu belirtilmiştir. Çalışanların iş bölümünde dikkat edilmesini istedikleri faktörler arasında “işe uygunluk” faktörü ilk sırada yer

* p>0.05

almakta; bunu “sağlık durumu” na dikkat edilmesi gerektiğini belirtenler izlemektedir.

Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunun, genellikle kadınların yaptığı işler olarak düşünülen süpürme, ıslak mekan temizliği ve çöp toplama gibi işlerin, kadınlar tarafından yürütülmesi gerektiğini belirtmemesi; bu işleri sadece kadınlar tarafından yürütülmesi gereken işler olarak düşünmediklerini ve konuya profesyonelce yaklaştıklarını göstermektedir. Çalışanların iş bölümünde öncelikle “işe uygunluk” faktörünün önemli olduğunu belirtmeleri de bu kanıyı desteklemektedir.

Bu sonuca dayalı olarak, Fiziksel Çevre ve Yönetimi (kurum ev idaresi) alanındaki işlerin aksamadan, zamanında ve en verimli şekilde yürüyebilmesi için gerekli olan iş bölümü yapılırken çalışanların cinsiyet, yaş, eğitim ve sağlık durumlarının yanı sıra; isteklerinin ve işe uygunluklarının da göz önünde bulundurulması önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Aktaş, Y. (2004) “Tarımsal Yayımında Örgüt Sorunu ve Tarım İl Müdürlüğü’nün Örgütsel Durumu”. **H.R.Z.F. Dergisi**, 8 (3/4):51-61.
2. Babalık, F.C. (2005) **Mühendisler İçin Ergonomi İşbilim**, Nobel Yayın No: 831, Ankara.
3. Devebakan, N. (2005) “**Sağlık İşletmelerinde Algılanan Hizmet Kalitesinin Ölçümü**” s.13, web sitesi, [www.kalder.org/genel/ SAĞLIK%20 ISLETMELERINDE AHK VE OLUHU.pdf](http://www.kalder.org/genel/SAĞLIK%20ISLETMELERINDE%20AHK%20VE%20OLUHU.pdf), erişim Eylül 2009.
4. Gönen, E. (1988) **İş ve İşgücü Planlaması**. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 1054, Ders Kitabı:308, Ankara.
5. Kıymir, B. (1998) “Sağlık Yönetiminde Devamlı Kalite İyileştirme Kitabı İçinde Hastane Yönetiminde Toplam Kalite İyileştirme Çalışmaları”. **Haberal Eğitim Vakfı**. s.177.
6. Messing, K.; Courville, J.; Boucher, M.; Dumais, L.; Seifert, A.M. (1994) “Can Accident Rates be Compared by Gender”. **Safety Science**, 18: 95-112.

7. Messing, K.; Chatigny, C.; Courville, J. (1998) "Light and Heavy Work in the Housekeeping Service of A Hospital". **Applied Ergonomics** **29** (6):451-459.
8. Robotham, A.; Frost, M. (2005) **Health Visiting: Specialist Community Public Health Nursing**. Harcourt Publisher Lmt, p.164.
9. Şafak, Ş. (1997) **Kurumlarda Ev İdaresi**. Damla Matbaacılık, Ankara.
10. Tutum, C. (1979) **Personel Yönetimi**. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, No: 179, Ankara.
11. Varinli, İ.; Çakır, A. (2004) "Hizmet Kalitesi, Değer; Hasta Tatmini ve Davranışsal Niyetler Arasındaki İlişki, Kayseri'de Poliklinik Hastalarına Yönelik Bir Araştırma". **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 17 (2): 33-52.
12. Yertutan, C.; Sökmen, A.; Öztop, H. (1999) "Hastanede Çalışan Ev İdaresi Personelinin İşlerinden Memnun Olma Durumları ve Bunu Etkileyen Faktörler", **Beşinci Ergonomi Kongresi**, İstanbul, MPM Merkezi Yayınları No:570:641-651.
13. Yertutan, C. (2000) **Kurumlarda Ev İdaresi Hizmetlerinin Verimliliği**. Minpa Matbaacılık, Ankara.

176 *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, Cilt:12, Sayı: 2 (2009)*